

Sygn. akt: I ACa 179/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 sierpnia 2014r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Anna Miastkowska (spr.)
Sędziowie:	SSA Jolanta Grzegorzcyk SSO del. Dariusz Limiera
Protokolant:	stażysta Adrianna Zaborowska

po rozpoznaniu w dniu 5 sierpnia 2014r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa **K. J.**

przeciwko **(...) Spółce Akcyjnej V. (...) z siedzibą w W.**

o zadośćuczynienie, odszkodowanie i rentę

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim

z dnia 4 grudnia 2013r. sygn. akt I C 903/10

I. z apelacji obu stron zmienia zaskarżony wyrok na następujący:

„1) zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej V. (...) z siedzibą w W. na rzecz powódki K. J. kwotę 750.000 (siedemset pięćdziesiąt tysięcy) złotych z tytułu zadośćuczynienia, z ustawowymi odsetkami poczynając od dnia 25 czerwca 2010 roku;

2) zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej V. (...) z siedzibą w W. na rzecz powódki K. J. kwotę 58.100 (pięćdziesiąt osiem tysięcy sto) złotych z tytułu odszkodowania, z ustawowymi odsetkami poczynając od dnia 25 czerwca 2010 roku;

3) zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej V. (...) z siedzibą w W. na rzecz powódki K. J. rentę z tytułu zwiększonych potrzeb:

a) za okres od dnia 1 listopada 2013 roku do dnia 14 sierpnia 2014 roku w kwocie po 400 (czteryście) złotych miesięcznie (ponad kwoty orzeczone z tytułu zabezpieczenia);

b) poczynając od dnia 14 sierpnia 2014 roku w kwocie po 4.400 (cztery tysiące czterysta) złotych miesięcznie,

wszystkie raty renty płatne do 15 – tego dnia każdego miesiąca, z góry, z ustawowymi odsetkami od uchybienia terminu płatności każdej z nich;

4) zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej V. (...) z siedzibą w W. na rzecz powódki K. J. kwoty po 30.000 (trzydzieści tysięcy) złotych rocznie z tytułu zwrotu kosztów rehabilitacji, płatne do dnia 10 stycznia każdego roku z góry, z ustawowymi odsetkami w przypadku uchybienia terminu płatności każdej z tych kwot, poczynając od dnia 1 stycznia 2014 roku, z tym, że termin płatności kwoty 30.000 (trzydzieści tysięcy) złotych należnej za 2014 rok ustala na dzień 1 października 2014 roku;

5) ustala odpowiedzialność pozwanego (...) Spółki Akcyjnej V. (...) z siedzibą w W. za skutki wypadku z dnia 3 listopada 2009 roku, jakie mogą ujawnić się u powódki K. J. w przyszłości;

6) oddala powództwo w pozostałej części;

7) nie obciąża powódki kosztami sądowymi od oddalonej części powództwa;

8) zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej V. (...) z siedzibą w W. na rzecz powódki K. J. kwotę 8.329 (osiem tysięcy trzysta dwadzieścia dziewięć) złotych z tytułu zwrotu kosztów procesu;

9) nakazuje ściągnąć od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej V. (...) z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Piotrkowie T. kwotę 48.698,13 (czterdzieści osiem tysięcy sześćset dziewięćdziesiąt osiem 13/100) złotych z tytułu nieuiszczonych kosztów sądowych.”.

II. oddala obie apelacje w pozostałej części;

III. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej V. (...) z siedzibą w W. na rzecz powódki K. J. kwotę 4.464 (cztery tysiące czterysta sześćdziesiąt cztery) złote z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej;

IV. nie obciąża powódki K. J. kosztami sądowymi od oddalonej części apelacji;

V. nakazuje ściągnąć od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej V. (...) z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim kwotę 17.439,36 (siedemnaście tysięcy czterysta trzydzieści dziewięć 36/100) złotych z tytułu nieuiszczonych kosztów sądowych.

Sygn. akt I ACa 179/14

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 4 grudnia 2013 roku w sprawie z powództwa K. J. przeciwko (...) Spółce Akcyjnej V. (...) z siedzibą w W. o zadośćuczynienie, odszkodowanie, rentę i ustalenie odpowiedzialności na przyszłość, Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim:

I. zasądził od pozwanego na rzecz powódki:

1. kwotę 450.000 złotych tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 25 maja 2010 roku do dnia zapłaty,

2. kwotę 20.700 złotych tytułem odszkodowania wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 25 maja 2010 roku do dnia zapłaty,

3. kwotę 4.800 złotych miesięcznie tytułem renty na zwiększone potrzeby począwszy od uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia i na przyszłość, płatnej do dnia 1 każdego miesiąca wraz z ustawowymi odsetkami w przypadku uchybienia terminowi płatności;

II. ustalił odpowiedzialność pozwanego za skutki wypadku z dnia 3 listopada 2009 roku jakie mogą ujawnić się u powódki w przyszłości;

III. oddalił powództwo w pozostałej części;

IV. nakazał ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w P. kwotę 29.572,73 złotych tytułem opłaty sądowej od uwzględnionej części powództwa od której uiszczenia powódka była zwolniona i tytułem wydatków związanych z wydaniem opinii przez biegłych w sprawie poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa Sąd Okręgowy w P.;

V. nie obciążył powódki opłatą sądową od oddalonej części powództwa i pozostałymi kosztami sądowymi;

VI. zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 7.217 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Orzeczenie to zostało oparte na ustaleniach które Sąd Apelacyjny podzielił i przyjął za własne. Sąd I instancji podkreślił między innymi, iż w dniu 3 listopada 2009 r. powódka uległa wypadkowi drogowemu którego sprawca został skazany za czyn

z art. 177 § 2 k.k. wyrokiem Sądu Rejonowego w Tomaszowie Mazowieckim z dnia 25 maja 2010 roku, w sprawie sygn. akt. II K 333/10.

Pismem z dnia 20 stycznia 2010 roku powódka wystąpiła do strony pozwanej o zaliczkowe wypłacenie roszczeń odszkodowawczych. Pozwana nie dokonała wypłaty jakiegokolwiek kwoty i nadal prowadziła postępowanie wyjaśniające. Kolejnym pismem z dnia 19 maja 2010 roku, doręczonym pozwanej w dniu 24 maja 2010 roku, pełnomocnik powódki wezwał do zapłaty na rzecz powódki kwoty 900.000 złotych tytułem zadośćuczynienia, kwoty 56.507 złotych tytułem odszkodowania oraz kwoty 7.685 złotych tytułem renty miesięcznej.

W wyniku wypadku powódka doznała rozległych obrażeń czaszkowo - mózgowych ze złamaniem kości czaszki i ogniskami krwotocznymi w okolicy czołowej, ciemieniowej prawej i jądrach podkorowych po stronie lewej, we wzgórzu prawym z przebicciem do prawej komory bocznej i pniu mózgu skutkujące między innymi niedowładem czterokończynowym, śpiączką, uszkodzeniem widzenia i mowy.

Bezpośrednio po zdarzeniu została przewieziona do Instytutu Centrum (...) w Ł. i w okresie od 3 listopada 2009 roku do 1 grudnia 2009 roku przebywała na Oddziale Anestezjologii i Intensywnej Terapii Pediatrycznej.

W wyniku przeprowadzonego badania stwierdzono u powódki wielomiejscowe ogniska krwotoczne w mózgu i pniu mózgowym oraz złamanie stropu oczodołu lewego oraz przednio-górnej ściany lewej zatoki czołowej. Po konsultacji neurochirurgicznej nie stwierdzono wskazań do interwencji operacyjnej, badaniem neurologicznym rozpoznano niedowład czterokończynowy i poza farmakoterapią prowadzono ćwiczenia bierne kończyn. W trakcie pobytu utrzymywała się afazja czuciowo - ruchowa.

Po uzyskaniu względnej stabilizacji powódkę przeniesiono w dniu 1 grudnia 2009 roku do Kliniki (...) w Ł., a następnie do Kliniki (...) Szpitala (...) z Polikliniką w B., gdzie przebywała w okresie od 15 lutego 2010 roku do 20 maja 2010 roku.

W czerwcu 2010 roku powódka była usprawniana w Oddziale (...) dla Dzieci

w Ł., a na przełomie lipca i sierpnia 2010 roku ponownie w Klinice (...) w B..

W grudniu 2010 roku i w lutym 2011 roku powódka przebywała na trzytygodniowych turnusach rehabilitacyjnych w Ośrodku (...) w R., częściowo refundowanym przez (...), w marcu i kwietniu 2011 roku dowożona była na ambulatoryjną rehabilitację w R. i B., była też na 5 tygodniowej rehabilitacji stacjonarnej na Oddziale (...) w B. w maju 2011 roku.

W trakcie wakacji 2011 roku była na dwóch turnusach rehabilitacyjnych w Ł. i G., w październiku 2011 roku była diagnozowana na Oddziale Neurologii w Ł. z powodu pojawienia się drżenia kończyny górnej lewej.

Decyzją Komisji P. - Pedagogicznej powódka miała przyznane nauczanie indywidualne w roku szkolnym 2010/2011.

W roku szkolnym 2011/2012 uczyła się w Technikum dla młodzieży niedowidzącej w Ł., w którym prowadzona była rehabilitacja ruchowa i logopedyczna. Ponadto w styczniu i w maju 2012 roku przebywała na 14 dniowych turnusach rehabilitacyjnych. Uczestnictwo w turnusach rehabilitacyjnych w 2012 roku było refundowane przez Fundację (...) z pomocą". We wrześniu 2012 roku powódka przeniesiona została do szkoły dla dzieci i młodzieży niewidomych w Ł. . W szkole poza nauką prowadzona jest rehabilitacja narządu wzroku, narządów ruchu, logoterapia i psychoterapia.

W okresach pomiędzy rehabilitacją w placówkach specjalistycznych, powódka codziennie wykonywała wyuczone ćwiczenia z pomocą matki w domu. Jest wyposażona w drobny sprzęt rehabilitacyjny (piłki, języki, wałki, taśmy), którego koszt wyniósł ok. 400 zł., oraz rotor do ćwiczeń kończyn górnych i dolnych zakupiony przy współudziale (...).

Na skutek wypadku powódka ma orzeczoną niepełnosprawność w stopniu znacznym. Wymaga stałej opieki osoby trzecich.

Z psychologicznego punktu widzenia doznane przez powódkę obrażenia skutkują trwałym uszczerbkiem na zdrowiu w wysokości 70 % z powodu utrzymujących się zaburzeń psychicznych (encefalopatii ze zmianami charakterologicznymi, utrwalonej nerwicy związanej z urazem czaszkowo- mózgowym).

Skutki te powódka odczuwać będzie do końca życia jako trwale ograniczające jej aktywność życiową i zawodową. Obrażenia powódki wiązały się z dolegliwościami bólowymi, cierpieniem, lecz podczas gojenia się ran była ona przez kilkanaście tygodni nieprzytomna, co zniosło występowanie tych dolegliwości.

Powódka wymaga opieki osób trzecich w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych. K. J. powinna korzystać z turnusów rehabilitacyjnych (przynajmniej trzy razy w roku przez dwa lub trzy tygodnie). Koszty całorocznej rehabilitacji zostały określone przez psychologa na kwotę ok. 30.000 zł. Dzień pobytu powódki w klinice to koszt ok. 490 złotych co pomnożone przez 21 dni daje kwotę 10.290 złotych. Do tego dochodzą koszty dojazdu do kliniki.

Z punktu widzenia biegłego z zakresu psychiatrii powódka doznała uszczerbku na zdrowiu w wysokości 70% i prezentuje objawy organicznych zaburzeń osobowości i procesów poznawczych (encefalopatia ze zmianami charakterologicznymi). Zmiany organiczne w (...) mają charakter trwałe, rokowania na przyszłość odnośnie ustąpienia zaburzeń są niekorzystne, skutki wypadku w sposób znaczący rzutują na aktywność życiową i zawodową powódki, koszty leczenia są zależne od rodzaju zastosowanych farmaceutyków. Powódka ze względów psychiatrycznych wymaga opieki osób trzecich w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych.

Powódka doznała trwałego uszkodzenia narządu wzroku na poziomie ośrodkowego uszkodzenia dróg wzrokowych skutkującego obustronnym obniżeniem ostrości wzroku. (35% uszczerbku na zdrowiu). Powódka nie jest w stanie kontynuować edukacji w trybie normalnym, wymaga stosowania pomocy dla niedowidzących - okularów

korekcyjnych do blizy, dyktafonu. Rokowania na przyszłość co do odzyskania sprawności widzenia sprzed wypadku są niekorzystne.

Biegły z zakresu rehabilitacji medycznej stwierdził u powódki niewielki niedowład kończyny dolnej prawej, osłabienie siły mięśniowej kończyn prawych oraz zaburzenia koordynacji ruchowej kończyn górnych. Rokowanie na przyszłość co do dalszej poprawy stanu czynnościowego narządu ruchu jest niepewne. Powódka powinna być poddawana kinezyterapii celem utrzymania obecnego stanu czynnościowego narządu ruchu

i niedopuszczenia do wystąpienia wtórnych patologii takich jak przykurcze stawowe i zaniki mięśniowe. Codziennie w domu lub w szkole powódka powinna przez około 40 minut wykonywać wyuczone ćwiczenia ruchowe oraz dwa trzy razy w roku wyjeżdżać na 14-21 dniowe turnusy rehabilitacyjne do specjalistycznych placówek rehabilitacyjnych, w których zatrudnieni są fizjoterapeuci z uprawnieniami do stosowania metody (...) oraz prowadzona jest hipoterapia przez którą można osiągnąć u powódki poprawę koordynacji ruchowej, poczucie równowagi, normalizację napięcia mięśniowego, poprawę percepcji i orientacji przestrzennej.

Powódka była leczona i rehabilitowana stacjonarnie i ambulatoryjnie w ramach ubezpieczenia zdrowotnego jednak musiała kupić taśmy do usprawnienia systemem K. w cenie 18 złotych za jedną rolkę.

Pobyty powódki wraz z opiekunem na dwóch turnusach rehabilitacyjnych w R. były dofinansowane przez (...).

Powódka wystąpiła do (...) z wnioskiem o zakup maty do masażu podwodnego w cenie 2.300 - 3.000 złotych, w przypadku pozytywnego rozpoznania wniosku współudział finansowy (...) w pokryciu tego wydatku będzie wynosił 60 %.

Z punktu widzenia biegłego z zakresu logopedii u powódki stwierdzono:

- w zakresie percepcji mowy (rozumienia mowy) - spowolnienie reakcji i niepewność w trakcie wykonywania poleceń wieloczłonowych o skomplikowanej konstrukcji składniowej, w interpretacji metafor, przenośni, spowolnienie procesów wnioskowania, uogólnienia, przewidywania i planowania,
- w zakresie ekspresji mowy (nadawanie) - zaburzenia prozodyczne i artykulacyjne we wszelkiej aktywności słownej oraz trudności w zakresie koordynacji oddechowo-fonacyjnej w przebiegu dysartrii,
- ograniczenia w zakresie sprawności kinetyczno -kinestetycznej obwodowego aparatu artykulacyjnego,
- zaburzenia percepcji wzrokowej w zakresie kontroli wzrokowej, procesu spostrzegania, analizy i syntezy wzrokowej oraz pamięci wzrokowej, a także koordynacji wzrokowo-ruchowej,
- ograniczenia w zakresie czytania i pisanie,

Proces rehabilitacji mowy i procesów poznawczych będzie procesem długotrwałym, prawdopodobnie kilkunastoletnim. Dzięki właściwej rehabilitacji mowy i procesów poznawczych trudności powinny częściowo ustąpić, jednak nie całkowicie. Ćwiczenia mowy i procesów poznawczych powinny odbywać się regularnie, co najmniej dwa razy w tygodniu po 60 minut w gabinecie logopedycznym i codziennie w domu.

Powódka powinna korzystać z różnorodnych środków dydaktycznych usprawniających uszkodzone funkcje mózgowe: słuchowych (taśmy, płyty CD), wzrokowych (programy komputerowe, a w szczególności (...)), stosowanych w rehabilitacji osób z uszkodzeniem mózgu i stymulujących mowę i procesy poznawcze - koszt ich zakupu to kwota ok. 6.000 złotych.

Powódka w następstwie wypadku doznała neurochirurgicznych obrażeń ciała w postaci:

- złamania kości czołowej lewej w obrębie stropu oczodołu i przednio-górnej ściany lewej zatoki czołowej z odma oczodołu,
- ogniskowego, krwotocznego stłuczenia półkul mózgu w okolicy czołowej i ciemieniowej prawej oraz w jądrach podkorowych,
- przebicia się ognisk krwotocznych do układu komór bocznych mózgu i do pnia mózgu,
- krwiaków w zatoce klinowej i sitowej na podstawie czaszki,
- głębokiego otarcie skóry kolana lewego,

Uszczerbek na zdrowiu z powyższego punktu widzenia wynosi 6 % i ma trwały charakter.

Cierpienia psychofizyczne u powódki występują do dzisiaj, miesięczny koszt leków wynosi około 100 złotych. Powódka wymagała i nadal wymaga opieki, jest niesamodzielną, ten stan będzie długotrwały i w pewnym stopniu pozostanie do końca życia. Powódka nie jest zdolna do żadnej pracy.

Biegły neurolog określił uszczerbek na zdrowiu na poziomie 110 %. Rokowania na przyszłość uznał za niepewne z uwagi na utrzymywanie się dysfunkcji sprawności powódki od dnia zdarzenia do chwili obecnej. Ze względu na młody wiek powódki istnieje możliwość poprawy sprawności mózgu, jednakże sprawność ta nie będzie taka jak sprzed wypadku. Z przyczyn neurologicznych powódka wymagała opieki osób trzecich w okresach pobytów szpitalnych całodobowo, aktualnie wymaga pomocy osoby trzeciej w niektórych czynnościach, np. przy poruszaniu się poza mieszkaniem, w wymiarze około dwóch godzin dziennie. Występowanie u powódki deficytu funkcjonalnego sprawności organizmu może stanowić utrudnienie w założeniu rodziny i znalezieniu partnera życiowego.

Powódka w chwili wypadku miała 16 lat, uczyła się w XXIII Liceum Ogólnokształcącym w Ł.. Obecnie nie pracuje i pozostaje na utrzymaniu matki. Uzyskiwane przez matkę powódki dochody nie wystarczają na pokrycie wydatków związanych z następstwami wypadku.

Przed wypadkiem powódka działała w sekcjach szkolnych, w teatrze szkolnym, uczęszczała na zajęcia z filozofii.

Aktualnie powódka pobiera naukę w Ośrodku Szkolno- (...) dla Dzieci (...) w Ł.. Do szkoły dojeżdża pod opieką matki w niedziele wieczorem i wraca w piątki.

Powódka otrzymuje rentę tytułem zwiększonych potrzeb w wysokości 4.000 złotych, przyznana tytułem zabezpieczenia na pokrycie wydatków związanych z leczeniem i rehabilitacją, wynajmem mieszkania, logoterapią i psychoterapią, zakupem leków i środków higienicznych, z dojazdami do lekarzy i wizytami u lekarzy różnych specjalności itp.

W świetle powyższych ustaleń faktycznych, Sąd Okręgowy uznał roszczenia powódki za usprawiedliwione co do zasady.

Dokonując rozważań na temat wysokości należnego powódce zadośćuczynienia Sąd I instancji podkreślił, iż powódka doznała krzywdy znacznych rozmiarów.

Sąd miał przy tym na uwadze wiek poszkodowanej, rozmiar doznanych obrażeń, trwałe, nieodwracalne rozstrój zdrowia, długotrwałość i uciążliwość procesu leczenia,

a w szczególności potwierdzony opiniami biegłych uszczerbek na zdrowiu, wynoszący łącznie 226%. Zaznaczył nadto, że na skutek obrażeń powódka będzie zmuszona zrezygnować nie tylko ze studiów, ale również z pracy zawodowej i planów osobistych, nie jest zdolna do samodzielnej egzystencji i wymaga pomocy osób trzecich, stała się inwalidą a jej życie w każdym aspekcie: osobistym, rodzinnym, emocjonalnym, zawodowym nigdy nie będzie miało takiej jakości, jak przed wypadkiem.

Mając na uwadze powyższe okoliczności, a przede wszystkim charakter schorzeń na które cierpi powódka i związane z tym cierpienie fizyczne i psychiczne, Sąd Okręgowy określił wysokość należnego powódce zadośćuczynienie za krzywdę na kwotę 450.000 zł. którą zasądził wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 25 maja 2010 roku.

Odnosząc się do żądania dotyczącego odszkodowania, Sąd Okręgowy uznał, że wydatki na zakup sprzętu do nauki i rehabilitacji były zasadne i znajdowały oparcie w opiniach biegłych sądowych. W konsekwencji Sąd ten stwierdził, że wskazana przez pełnomocnika powódki łączna kwota 20.700 zł. z powyższego tytułu zasługiwała na uwzględnienie w całości.

Odnosnie żądanie z tytułu renty na zwiększone potrzeby obejmującej koszty opieki i leczenia, Sąd Okręgowy miał na względzie opinie biegłych z których wynikało, że powódka wymagała i wymaga nadal stałej całodobowej pomocy osób trzecich zarówno w czynnościach samoobsługowych, jak i we wszystkich czynnościach dnia codziennego.

Z tych względów Sąd I instancji uznał za zasadne zasądzenie na rzecz powódki renty na zwiększone potrzeby w wysokości 4.800 zł.

Na miesięczne wydatki związane z utrzymaniem powódki składały się, w ocenie Sądu, następujące kwoty:

- 564,60 zł. z tytułu codziennej opieki innej osoby (2 godziny dziennie x 9,41 zł. za godzinę opieki x 30 dni = 564,60 zł.),
- 270 zł. z tytułu przejazdów z Ł. do L. i z L. do Ł. dla dwóch osób (powódki i jej matki), pociągiem i autobusem (27 zł. x 2 = 54 zł. x 5 razy miesięcznie = 270 zł.),
- 250 zł. z tytułu zakupu lekarstw,
- 33 zł. z tytułu zakupu okularów (2 sztuki rocznie - 400 złotych :12 miesięcy),
- 117 zł. z tytułu zakupu butów (7 par rocznie x 200 złotych = 1.400 złotych :12 miesięcy),
- 960 zł. z tytułu opłat za neurologopedię (120 złotych x 2 tygodniowo =240 złotych x 4),
- 1.600 zł. z tytułu codziennej kinezyterapii (1 godzina 80 złotych x 5 dni w tygodniu x 4 = 1.600 zł.),
- 1.000 zł. tytułem uśrednionych kosztów związanych z odbywaniem turnusów rehabilitacyjnych (3 x w roku po 14 dni).

Sąd zasądził rentę poczynając od daty uprawomocnienia się wyroku. Do czasu zakończenia postępowania w niniejszej sprawie powódka miała bowiem zasądzone świadczenia w wysokości 4.000 zł. miesięcznie w ramach zabezpieczenia.

Ustalając odpowiedzialność pozwanego na przyszłość, Sąd miał na względzie skutki wypadku w postaci trwałego kalectwa, powodującego konieczność stałego leczenia i rehabilitacji oraz niepomyślne rokowania co do dalszego stanu zdrowia.

Apelacje od powyższego wyroku złożyły obie strony.

Powódka zaskarżyła wydany wyrok w zakresie:

1. punktu 1 ponad kwotę 450.000 złotych;
2. punktu 2 ponad kwotę 20.700 złotych;
3. punktu 3 ponad kwotę 4.800 złotych i co do terminu początkowego płatności;
4. punktu 5 oraz punktu 8 ponad kwotę 7.217 złotych.

Skarżąca podniosła zarzuty naruszenia przepisów postępowania, które miały wpływ na treść orzeczenia, tj.:

a) art. 233 k.p.c. poprzez nieuwzględnienie przy ocenie zebranego materiału dowodowego kryterium wszechstronnego rozważenia dowodów, co miało wpływ na naruszenie art. 445 § 1 k.c. poprzez przyznanie nieodpowiedniego zadośćuczynienia

i art. 444 § 1 i 2 k.c. poprzez zasądzenie odszkodowania nie pokrywającego wszelkich wynikłych kosztów z uszkodzenia ciała i wywołania rozstroju zdrowia oraz renty, która nie pokrywa zwiększonych wydatków;

b) art. 322 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie;

c) art. 98 w związku z § 13 ust. 2 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

W konkluzji powódka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie roszczeń pozwu w całości oraz o zasądzenie kosztów postępowania za obie instancje.

Strona pozwana zaskarżyła wydany wyrok w części, to jest:

1. co do punktu 1 w zakresie w jakim Sąd pierwszej instancji zasądził na rzecz powódki odsetki za opóźnienie, naliczane od kwoty 450.000 złotych za okres od 25 maja 2010 roku do dnia 4 grudnia 2013 roku;

2. co do punktu 2 w zakresie w jakim Sąd pierwszej instancji zasądził na rzecz powódki odszkodowanie w kwocie ponad 17.600 złotych oraz odsetki za opóźnienie w wypłacie odszkodowania za okres od 25 maja 2010 roku do dnia 4 grudnia 2013 roku;

3. co do punktu 3 w zakresie w jakim Sąd zasądził na rzecz powódki rentę ponad kwotę 2.363 złotych oraz

4. co do punktów 6 i 8 w całości.

Skarżąca zarzuciła naruszenie:

I. przepisów prawa procesowego, tj.

1. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie przez Sąd granic swobodnej oceny dowodów i uznanie, że w niniejszej sprawie powódce należy się renta miesięczna w wysokości 4.800 zł, na którą to kwotę składają się m.in. kwota 1.600 zł tytułem codziennej kinezyterapii, 960 zł tytułem opłat za neurologopedię oraz 117 zł tytułem kosztów zakupów butów, podczas gdy:

a. biegły z zakresu rehabilitacji w ustnej opinii wydanej na rozprawie w dniu 22.11.2013 roku jednoznacznie stwierdził, iż ze względu na zabezpieczenie rehabilitacji powódki w szkole w L. (nieodpłatnej) korzystanie przez powódkę z pomocy dodatkowego fizjoterapeuty (kinezyterapia) nie jest konieczne - w konsekwencji zasądzenie przez Sąd I instancji na rzecz powódki renty w zakresie kosztów kinezyterapii (1.600 zł.) uznać należy za bezpodstawne,

b. biegły z zakresu logopedii w opinii z dnia 3.01.2013 roku jednoznacznie stwierdził, iż zasadnym jest korzystanie przez powódkę z terapii neurologopedycznej (której koszty wynoszą 60 -120 zł. za wizytę) w wymiarze dwa razy w miesiącu - w konsekwencji zasądzenie przez Sąd I instancji na rzecz powódki renty w zakresie neurologopedii ponad kwotę 240 zł. uznać należy za bezpodstawne,

c. żaden z biegłych wydających opinie w toku postępowania nie potwierdził konieczności dokonywania przez powódkę zakupu specjalistycznego obuwia, co uzasadniałoby zasądzenie renty z tego tytułu w kwocie 117 zł. miesięcznie;

2. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie przez Sąd granic swobodnej oceny dowodów i uznanie, że w niniejszej sprawie powódce należy się odszkodowanie

w kwocie 20.700 zł. na którą to kwotę składają się m.in. kwota 4.500 zł. tytułem kosztów zakupu maty ozonowo-perełkowej, 1.500 zł. tytułem kosztów zakupu materaca i drabinki, 300 zł. tytułem kosztów zakupu dwóch piłek leczniczych, 3.500 zł. tytułem kosztów zakupu tablicy interaktywnej, podczas gdy:

a. biegły z zakresu rehabilitacji w ustnej opinii wydanej na rozprawie w dniu 22.11.2013 roku jednoznacznie stwierdził, iż koszt zakupu maty do masażu podwodnego kształtuje w granicach 900 - 3.000 zł. (tj. przeciętnie 2.000 zł.) - w konsekwencji bezpodstawne jest zasądzenie odszkodowania z tego tytułu ponad kwotę 2.000 zł.,

b. koszt zakupu materaca i drabinki (1.500 zł.) nie został udowodniony co do wysokości, a z cennika wysokiej jakości sprzętu rehabilitacyjnego wynika, że koszt ten nie powinien przekroczyć 1.000 zł.,

c. koszt zakupu dwóch piłek rehabilitacyjnych (300 zł.) nie został udowodniony co do wysokości a z cennika sprzętu rehabilitacyjnego wynika, iż koszt ten nie powinien przekroczyć 200 zł.,

d. koszt zakupu tablicy interaktywnej (3.500 zł.) nie został udowodniony, a z oferty sprzedaży takiej tablicy wynika, że koszt jej zakupu kształtuje się w granicach ok. 3.000 zł.

3. art. 100 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i zasądzenie na rzecz powódki kwoty 7.217 zł. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, mimo iż powódka wygrała sprawę w 49 %, co uzasadniało wzajemne zniesienie między stronami kosztów zastępstwa procesowego;

4. art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w związku

z art. 100 k.p.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i nakazanie ściągnięcia od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim kwoty 29.573,73 zł. podczas gdy powódka wygrała proces jedynie w 49 %, koszty sądowe wyniosły łącznie 63.244,33 zł. i zostały one pokryte w toku postępowania sądowego przez pozwane Towarzystwo (...) do kwoty 2.150 zł., co z kolei uzasadniało nałożenie obowiązku zwrotu na rzecz Skarbu Państwa Sądu Rejonowego w Piotrkowie Trybunalskim jedynie kwoty 28,839,72 zł.;

II. przepisów prawa materialnego, tj.:

1. art. 6 k.c. poprzez przyjęcie za udowodnione roszczeń powódki w zakresie uzasadniającym zasądzenie renty w kwocie 4.800 zł. miesięcznie, na którą to kwotę składają się m.in. kwota 1.600 zł. tytułem codziennej kinezyterapii, 960 zł. tytułem opłat za neurologopedię oraz 117 zł. tytułem kosztów zakupów butów, podczas gdy:

a. biegły z zakresu rehabilitacji w ustnej opinii wydanej na rozprawie w dniu 22.11.2013 roku jednoznacznie stwierdził, iż ze względu na zabezpieczenie rehabilitacji powódki w szkole w L. korzystanie przez powódkę z pomocy dodatkowego fizjoterapeuty nie jest konieczne - w konsekwencji roszczenie powódki o zasądzenie renty w zakresie kosztów kinezyterapii (1.600 zł.) nie zostało udowodnione,

b. biegły z zakresu logopedii w opinii z dnia 03.01.2013 roku jednoznacznie stwierdził, iż zasadnym jest korzystanie przez powódkę z terapii neurologopedycznej (której koszty wynoszą 60-120 zł. za wizytę) w wymiarze dwa razy w miesiącu - w konsekwencji roszczenie powódki o zasądzenie renty w zakresie neurologopedii ponad kwotę 240 zł. nie zostało udowodnione,

c. żaden z biegłych wydających opinie w toku postępowania nie potwierdził konieczności dokonywania przez powódkę zakupu specjalistycznego obuwia, w konsekwencji roszczenie powódki o zasądzenie renty z tego tytułu w kwocie 117 zł. miesięcznie nie zostało udowodnione;

2. art. 6 k.c. poprzez ustalenie wysokości odszkodowania należnego powódce na kwotę 20.700 zł. mimo, że koszty zakupu maty do masażu podwodnego, materaca, drabinki, piłek rehabilitacyjnych oraz tablicy interaktywnej nie zostały udowodnione co do wysokości;

3. art. 481 k.c. w związku z art. 14 ust. 1 oraz 2 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych - poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że powódce należne są odsetki za opóźnienie w płatności kwot zasądzonych tytułem zadośćuczynienia i odszkodowania za okres od dnia 25 maja 2010 roku do dnia 4 grudnia 2013 roku, mimo iż ustalenie wysokości zadośćuczynienia jak również odszkodowania należnego powódce nastąpiło według stanu rzeczy istniejącego w chwili zamknięcia rozprawy;

4. art. 481 k.c. w związku z art. 14 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że powódce należne są odsetki za opóźnienie w płatności kwoty zasądzonej tytułem odszkodowania za okres od dnia 25 maja 2010 roku do dnia 18 listopada 2013 roku, mimo, iż przy ustalaniu wysokości odszkodowania należnego powódce Sąd I instancji oparł się na zestawieniu złożonym przez jej pełnomocnika dopiero w dniu 18.10.2013 roku, które zawierało rozszerzenie powództwa w tym zakresie

5. art. 481 k.c. w związku z art. 14 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych oraz art. 98 k.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że powódce należne są odsetki za opóźnienie w płatności kwot zasądzonych tytułem zadośćuczynienia i odszkodowania za okres od dnia 25 maja 2010 roku do dnia 8 sierpnia 2010 roku, mimo iż w toku postępowania przedsądowego nie nastąpiło skuteczne zgłoszenie szkody, bowiem pełnomocnictwo, na podstawie którego działał pełnomocnik powódki nie obejmowało umocowania do działania przed pozwanym Towarzystwem (...) (a jedynie umocowanie do działania przed sądami, organami administracyjnymi i spółdzielczymi oraz Sądem Najwyższym - powołany pełnomocnik i powódka byli kilkakrotnie wzywani do uzupełnienia tego braku) a wytoczenie powództwa nastąpiło dopiero w dniu 8 lipca 2010 roku;

6. z ostrożności procesowej strona pozwana podniosła również zarzut naruszenia art. 481 k.c. w związku z art. 14 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych - poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że powódce należne są odsetki za opóźnienie w płatności kwot zasądzonych tytułem zadośćuczynienia i odszkodowania za okres od dnia 25 maja 2010 roku do dnia 25 czerwca 2010 roku, mimo, iż w wezwaniu do zapłaty zgłoszone zostało pozwanemu dopiero w dniu 24 maja 2010 roku a art. 14 ust 1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych przewiduje 30-dniowy termin na wypłatę odszkodowania przez zakład ubezpieczeń.

W konkluzji skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku:

a.w zakresie punktu 1 poprzez zasądzenie na rzecz powódki kwoty 450.000 złotych wraz z odsetkami za opóźnienie naliczonymi za okres od dnia 5 grudnia 2013 roku do dnia zapłaty;

b.w zakresie punktu 2 poprzez zasądzenie na rzecz powódki kwoty 17.600 złotych wraz z odsetkami za opóźnienie naliczonymi za okres od dnia 5 grudnia 2013 roku do dnia zapłaty;

c.w zakresie punktu 3 poprzez zasądzenie na rzecz powódki K. J. miesięcznie tytułem renty na zwiększone potrzeby począwszy od uprawomocnienia się orzeczenia i na przyszłość kwoty 2.363 zł., płatnej do dnia 1- go każdego miesiąca wraz z ustawowymi odsetkami w przypadku uchybienia terminowi płatności;

d.w zakresie punktu 6 poprzez nakazanie ściągnięcia od pozwanego (...) S.A. V. (...) z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim kwoty 24.412,62 złotych tytułem opłaty sądowej od

uwzględnionej części powództwa od której uiszczenia powódka była zwolniona i tytułem wydatków związanych z wydaniem opinii przez biegłych w sprawie poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa Sąd Okręgowy w P.;

e.w zakresie punktu 8 poprzez wzajemne zniesienie między stronami obowiązku zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za pierwszą instancję;

f.zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania za drugą instancję, w tym kosztów zastępstwa procesowego, wg norm przepisanych.

Ponadto skarżąca wniosła o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodów z przedstawionych przez nią cenników sprzętu rehabilitacyjnego na okoliczność uzasadnionych rynkowo kosztów zakupu materaca i drabinki; piłek rehabilitacyjnych oraz tablicy interaktywnej.

W odpowiedzi na apelację powódki strona pozwana wniosła o jej oddalenie oraz o zasądzenie od powódki na jej rzecz kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, powiększonych o podatek VAT.

W odpowiedzi na apelację strony pozwanej powódka wniosła o jej oddalenie oraz o zasądzenie na jej rzecz od pozwanej kosztów według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Obie apelacje były częściowo uzasadnione.

Apelacja strony powodowej podlegała przede wszystkim częściowemu uwzględnieniu w zakresie odnoszącym się do wysokości zadośćuczynienia.

Omawiając to zagadnienie należy zaznaczyć, że stosownie do treści art. 445 § 1 k. c. zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę może domagać się poszkodowany który w wyniku czynu niedozwolonego doznał uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia. Ustawodawca nie sprecyzował sposobu ustalania wysokości świadczeń z tego tytułu, pozostawiając decyzję w tym przedmiocie sędziowskiemu uznaniu, opartemu na całokształcie okoliczności danej sprawy. Przeprowadzona w ten sposób analiza konkretnego wypadku ma doprowadzić do wyliczenia odpowiedniej sumy, to jest takiej, która opowiada krzywdzie ale nie jest nadmiernie wygórowana na tle stosunków majątkowych społeczeństwa. Przez krzywdę należy rozumieć cierpienia fizyczne w postaci bólu i innych dolegliwości oraz cierpienia psychiczne polegające na ujemnych doznaniach przeżywanych w związku z cierpieniami fizycznymi i ich następstwami, zwłaszcza trwałymi lub nieodwracalnymi uszkodzeniami ciała lub rozstrojem zdrowia. W pojęciu krzywdy mieszczą się nie tylko cierpienia fizyczne i psychiczne już doznane ale i te, które mogą powstać w przyszłości. W orzecznictwie powszechnie przyjmuje się, że ocena rozmiarów krzywdy wymaga uwzględnienia nasilenia cierpień, długotrwałości choroby, rozmiaru kalectwa, trwałości następstw zdarzenia oraz konsekwencji uszczerbku na zdrowiu w dziedzinie życia osobistego i społecznego (m. in. wyrok SN z dnia 10 czerwca 1999 r. II UKN 681/98 OSNP 16/2000, poz. 626).

Zadośćuczynienie ma przede wszystkim charakter kompensacyjny, wobec czego jego wysokość nie może stanowić zapłaty sumy symbolicznej, lecz musi przedstawiać ekonomicznie odczuwalną wartość. Jednocześnie winno ono być utrzymane w rozsądnych granicach. Od osoby odpowiedzialnej za szkodę poszkodowany winien otrzymać sumę pieniężną o tyle w danych okolicznościach odpowiednią, by mógł za jej pomocą zatrzeć lub złagodzić poczucie krzywdy i odzyskać równowagę psychiczną (uchwała SN z dnia 8 grudnia 1973 r. III CZP 37/73, OSNC 9/1974, poz. 145).

Zadośćuczynienie ma charakter jednorazowy, powinno więc uwzględniać w sposób całościowy wszystkie cierpienia fizyczne i psychiczne, zarówno doznane, jak i te, które mogą powstać w przyszłości.

W niniejszej sprawie Sąd I instancji zwrócił uwagę na ogromny zakres stwierdzonej u powódki szkody, związanej z nieodwracalnymi uszkodzeniami ciała i znacznym ograniczeniem funkcji życiowych. Jak bowiem wynikało z niekwestionowanych ustaleń poczynionych w niniejszej sprawie, powódka doznała szeregu obrażeń o charakterze psychologicznym i psychiatrycznym, okulistycznym, neurologicznym i chirurgicznym, szczegółowo opisanych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Zakres skutków wypadku ma w przeważającej mierze charakter nieodwracalny i poważnie rzutujący na dalsze funkcjonowanie powódki w wymiarze zawodowym i społecznym. Zakres cierpień fizycznych i psychicznych powódki był znaczny, poszkodowana wymaga pomocy osób trzecich, specjalistycznego leczenia i rehabilitacji, nauki w odpowiednich placówkach szkolnych, stwierdzony u niej uszczerbek na zdrowiu został określony na łącznym poziomie 226 %.

Jak słusznie zaznaczył Sąd Okręgowy w podsumowaniu swoich rozważań w omawianej kwestii, w wyniku wypadku komunikacyjnego, powódka w wieku 16 lat stała się inwalidą, a jej życie w każdym aspekcie – osobistym, rodzinnym, emocjonalnym i zawodowym nigdy nie będzie miało takiej jakości jak przed zdarzeniem.

Konstatacja ta nie znalazła jednakże należytego odzwierciedlenia przy określeniu wysokości należnego powódce zadośćuczynienia. Kwotę 450.000 zł. należało bowiem ocenić za nie dostosowaną do zakresu i charakteru krzywdy. Za adekwatne do omówionych wyżej okoliczności Sąd Apelacyjny uznał zadośćuczynienie w kwocie 750.000 zł. Uwzględnieniu podlegała przy tym konieczność zrekompensowania szkody w aspekcie finansowym, pozwalającym poszkodowanej na złagodzenie skutków zdarzenia i choć częściową poprawę sytuacji bytowej.

Na wysokość należnego powódce odszkodowania rzutowały argumenty zawarte w apelacjach obu stron z tym, że ostateczna wysokość tego świadczenia jaką przyjął Sąd II instancji przewyższała kwotę zasądzoną zaskarżonym wyrokiem.

Strona pozwana nie bez racji zwróciła uwagę na zawyżenie kosztów związanych z zakupem części sprzętu rehabilitacyjnego a mianowicie maty ozonowo-perłkowej, materaca i drabinki, piłek leczniczych oraz tablicy interaktywnej. Powódka nie przedstawiła dokumentów potwierdzających, że powyższe wydatki stanowiły sumę przyjętą przez Sąd I instancji a nadto biegły z zakresu rehabilitacji określił koszty zakupu maty do masażu na poziomie 900 – 3.000 zł. Z cenników złożonych przez pozwanego wynikało, iż cena materaca i drabinki kształtuje się na poziomie 1.000 zł., piłek rehabilitacyjnych na poziomie 200 zł., tablicy interaktywnej w granicach 3.000 zł.

Dlatego, zdaniem Sądu Apelacyjnego, koszty zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, wskazane na stronie 16 i 17 uzasadnienia, podlegały pomniejszeniu: o kwotę 1.500 zł. z tytułu zakupu maty do masażu (koszt tego sprzętu należało określić na kwotę 3.000 zł.), o kwotę 500 zł. z tytułu zakupu materaca i drabinki (do sumy 1.000 zł.), o 100 zł. z tytułu zakupu piłek rehabilitacyjnych (do wysokości 200 zł.) i o 500 zł. (do wysokości 3.000 zł.), z tytułu zakupu tablicy interaktywnej.

Ostateczne należne powódce odszkodowanie z powyższego tytułu wynosiło 18.100 zł.

Z drugiej jednakże strony, Sąd Apelacyjny za zasadne uznał argumenty apelacji powódki kwestionujące oddalenie powództwa w zakresie odszkodowania obejmującego koszty zakupu samochodu. Z opinii biegłych a zwłaszcza z opinii lekarza okulisty wynikało, iż powódka ma trudności z poruszaniem się, niedowidzi, ma zachwianą równowagę i orientację w terenie, nie może pokonywać dłuższych dystansów pieszo. Ponadto jej stan zdrowia wymaga kilkakrotnych w roku wyjazdów na turnusy rehabilitacyjne, dojazdów do szkoły oraz na wizyty lekarskie, psychoterapię i logoterapię. Powódka nie może samodzielnie poruszać się za pomocą środków transportu publicznego i musi korzystać z pomocy matki.

Powyższe argumenty przemawiały za uwzględnieniem żądania dotyczącego zasądzenia na rzecz powódki kosztów nabycia samochodu przeznaczonego dla zaspokojenia potrzeb związanych z transportem. Z tego tytułu Sąd Apelacyjny za zasadną uznał kwotę 40.000 zł. odpowiadającą kosztom nabycia średniej klasy samochodu małodrażowego.

Łączna kwota należnego powódce odszkodowania, nie pokrytego wcześniej wypłaconą sumą przez stronę pozwaną, wynosiła zatem 58.100 zł.

Sąd Apelacyjny zgodził się nadto ze stanowiskiem pełnomocnika powódki, iż koszty leczenia związane z odbywaniem turnusów rehabilitacyjnych, powinny zostać zasądzone jako osobna pozycja, w ramach art. 444 § 1 k. c., a nie stanowić składnika renty na pokrycie zwiększonych potrzeb. Za tego rodzaju rozwiązaniem przemawiały podane w apelacji względy celowościowe - leczenie wymagane jest w wymiarze trzech turnusów rocznie i w sytuacji gdy łączy się to z odpowiednim zapanowaniem wyjazdów i znacznymi kosztami, pokrywanymi jednorazowo przed każdym turnusem, powódka powinna dysponować konkretnymi kwotami na pokrycie powyższych wydatków z odpowiednim wyprzedzeniem, tak aby można było dostosować się do określonych wyżej wymogów. Kwestia ta wiązała się również z wysokością omawianych wydatków które, w ocenie Sądu II instancji, należało określić na wyższym poziomie niż przyjął to Sąd Okręgowy. Jak bowiem wynikało z opinii biegłego do spraw rehabilitacji, w przypadku powódki konieczna jest specjalistyczna rehabilitacja z zastosowaniem metody (...). Koszt jednego turnusu wraz z opiekunem w klinice stosującej tę metodę wynosi ok. 10.000 zł. Za zasadne należało więc uznać żądanie zasądzenia kwoty 30.000 zł., stanowiącej roczne koszty rehabilitacji, z określeniem jej płatności w sposób wskazany w apelacji.

W odmiennej wysokości niż określona zaskarżonym wyrokiem, podlegała zasądzeniu również renta z tytułu zwiększonych potrzeb, a na ostateczną wysokość tego świadczenia rzutowały argumenty podniesione w apelacjach obu stron.

Wydatki wchodzące w skład renty zasądzonej przez Sąd I instancji poczynając od uprawomocnienia się wyroku zostały wymienione na stronie 21 uzasadnienia. Zostały do nich zaliczone między innymi koszty opieki oraz opłaty za zajęcia z logoterapii i codziennej kinezyterapii. Zastrzeżenia skarżących odnośnie tych pozycji były częściowo zasadne.

Za słuszny należało ocenić zarzut powódki dotyczący zaniżenia kosztów związanych z opieką. Ustalając wymiar pomocy osób trzecich Sąd Okręgowy, jak się wydaje, miał na względzie jedynie opinię biegłego neurologa (biegły tej specjalności przyjął za konieczną pomoc przy wykonywaniu niektórych czynności domowych i przy poruszaniu się poza domem w rozmiarze 2 godzin dziennie), tymczasem z wypowiedzi innych biegłych wynikała potrzeba udzielania pomocy w znacznie większym rozmiarze, o czym mówili specjaliści z dziedziny psychiatrii i psychologii oraz rehabilitacji. Sąd I instancji stwierdził wprawdzie, iż powódka wymagała i nadal wymaga stałej, całodobowej opieki przy czynnościach samoobsługowych i czynnościach dnia codziennego (k. 20 uzasadnienia), ale nie znalazło to należytego odzwierciedlenia w oznaczeniu wysokości renty z omawianego tytułu.

Przy uwzględnieniu rodzaju doznawanych przez powódkę ograniczeń w poruszaniu się i wykonywaniu czynności dnia codziennego, należało określić wymiar opieki na poziomie wskazanym w apelacji powódki, to jest ośmiu godzin dziennie. Przy zastosowaniu stawki wynagrodzenia za godzinę opieki w kwocie 9, 41 zł. miesięczne koszty opieki wynoszą 2.258 zł. (8 godz. x 30 dni x 9,41 zł.). Ta suma powinna zatem stanowić składnik renty a nie kwota wskazana przez Sąd Okręgowy.

Odnosząc się do dalszych składników renty należało wziąć pod uwagę zastrzeżenia pozwanego który nie bez racji zauważył, iż powódka w ramach nauki w szkole w L. korzysta z bezpłatnej pomocy dodatkowego fizjoterapeuty, stąd uwzględnienie z tytułu bieżącej kinezyterapii wydatków w wysokości 1.600 zł. miesięcznie istotnie nie było zasadne.

Z drugiej jednakże strony uwzględnieniu podlegał fakt, iż powódka powinna korzystać z tego rodzaju zajęć praktycznie codziennie a więc również w czasie kiedy przebywa w domu i nie pobiera nauki, przykładowo w czasie wakacji czy ferii szkolnych. Dlatego nie można było przyjąć by omawiane wydatki nie były uzasadnione w całości. W tej sytuacji należało je określić, posilkując się art. 231 k. p. c., na sumę odpowiadającą jednej trzeciej części powyższej kwoty, to jest na ok. 530 zł. miesięcznie.

Pozostałe zarzuty pozwanego, kwestionujące wydatki związane z logoterapią czy zakupem obuwia nie podlegały uwzględnieniu o czym będzie mowa poniżej.

Ostatecznie, zwiększone potrzeby powódki na dzień wyrokowania wyrażały się kwotą ok. 4.400 zł. miesięcznie. W skład tej kwoty wchodziły wydatki przeznaczone na: opiekę (2.258 zł.), przejazdy z miejsca zamieszkania do L. (270 zł.), zakup lekarstw (250 zł.), zakup okularów (33 zł.), zakup butów (117 zł.), zajęcia logoterapii (960 zł.) oraz kinezyterapię (ok. 530 zł.). W ramach renty nie mieściły się natomiast koszty turnusów rehabilitacyjnych, podlegające odrębnemu zasądzeniu. Na rzecz powódki należało zatem zasądzić kwotę 4.400 zł. miesięcznie od dnia wydania wyroku przez Sąd Apelacyjny, to jest od 14 sierpnia 2014 r.

Dokonując ustaleń na temat renty należnej do tej daty należało uwzględnić fakt, iż powódka otrzymywała tytułem zabezpieczenia kwotę 4.000 zł. miesięcznie. Nie można się było jednakże zgodzić z poglądem Sądu I instancji by do momentu wyrokowania zwiększone potrzeby powódki zostały w pełni zaspokojone z pomocą powyższej sumy. Przeczyło temu dokonane wyżej rozliczenie przewyższające tę kwotę o 400 zł. Otwartą pozostawała natomiast kwestia od jakiego momentu powinno się zasądzić brakującą sumę. W ocenie Sądu Apelacyjnego datą tą powinien być dzień 1 listopada 2013 r., odpowiadający dacie doręczenia pozwanemu odpisu pisma procesowego pełnomocnika powódki z dnia 17 października 2013 r. w którym strona ta sprecyzowała żądanie z tytułu renty wskazując, podobnie jak w apelacji, pozycje składające się na zwiększone potrzeby poszkodowanej, w tym koszty pomocy osób trzecich. Do dnia złożenia tego pisma żądana kwota z tytułu opieki była mniejsza o ok. 400 zł. z uwagi na niższe stawki wynagrodzenia opiekunek. Należało w tej sytuacji uznać, że otrzymywana przez powódkę od dnia 1 grudnia 2010 r. kwota 4.000 zł. miesięcznie w pełni zaspokajała wydatki z tytułu zwiększonych potrzeb, zwłaszcza, że powódka w 2011 r. i w pierwszej połowie 2012 r. korzystała z licznych turnusów rehabilitacyjnych zarówno w ramach NFZ, jak i częściowo refundowanych, nadto poczynając od roku szkolnego 2011 r. korzystała z dodatkowej, bezpłatnej rehabilitacji w szkole.

Datę od której biegły odsetki ustawowe od przyznanego powódce zadośćuczynienia i odszkodowania należało oznaczyć na dzień 25 czerwiec 2010 r.

Mając na względzie powyższe uwagi Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok w sposób określony w swoim orzeczeniu (art. 386 § 1 k. p. c.).

W nieuwzględnionym zakresie apelacje podlegały oddaleniu, stosownie do art. 385 k. p. c.

W przypadku apelacji powódki decyzja ta dotyczyła przede wszystkim żądania w przedmiocie zadośćuczynienia przewyższającego sumę 750.000 zł. jako zbyt wygórowanego i nie adekwatnego do rozmiaru krzywdy, której zakres zdecydował o przyznaniu powyższej kwoty jako w pełni wyrównującej szkodę.

Jako zbyt wygórowane należało również ocenić żądanie zapłaty odszkodowania w wysokości ponad zasądzoną kwotę 58.100 zł.

Na rozprawie apelacyjnej w dniu 5 sierpnia 2014 r. pełnomocnik powódki sprecyzował apelację w tej mierze wnosząc o podwyższenie odszkodowania z kwoty 20.700 zł. do wysokości 70.700 zł., to jest o 50.000 zł. z tytułu zakupu samochodu.

Jak zaznaczono w dokonanych wyżej rozważaniach, kwota 20.700 zł. podlegała jednakże obniżeniu o 2.600 zł. ze względu na zastosowanie niższych cen zakupu maty do masażu, materaca i drabinki, piłek rehabilitacyjnych i tablicy interaktywnej. Na niższym poziomie Sąd Apelacyjny określił nadto koszty nabycia samochodu.

Za właściwą Sąd ten uznał rentę w kwocie 4.400 zł. miesięcznie, z wyrównaniem jej wysokości do tego poziomu za okres od dnia 1 listopada 2013 r. do dnia 14 sierpnia 2014 r. Żądanie przewyższające tę sumę nie znajdowało usprawiedliwienia w okolicznościach dotyczących zakresu zwiększonych potrzeb i kosztów ich zaspokojenia. Nie było też potrzeby zasądzenia renty za okres wcześniejszy wobec przyznania powódce kwoty 4.000 zł. tytułem zabezpieczenia od dnia 1 grudnia 2010 r. oraz wypłaty

50.000 zł., rekompensującej wcześniejsze wydatki związane między innymi z leczeniem, rehabilitacją i opieką.

Oddaleniu podlegało żądanie zasądzenia odsetek ustawowych od kwot zadośćuczynienia i odszkodowania za okres od dnia 22 lutego 2010 r. (data wskazana w pozwie) do dnia 25 czerwca 2010 r. Wysokość poszczególnych roszczeń została kreślona w piśmie doręczonym pozwanemu w dniu 24 maja 2010 r. Dlatego odsetki należały się z upływem 30 dni od tej daty.

Apelacja pozwanego była częściowo zasadna w zakresie renty (świadczenie to uległo zmniejszeniu o 400 zł.) oraz w zakresie daty od której podlegały zasądzeniu odsetki od zadośćuczynienia i odszkodowania (data ta uległa przesunięciu o miesiąc). Dalsze obniżenie renty nie było usprawiedliwione z przyczyn omówionych wyżej, co odnosiło się również do kwestionowanych w całości kosztów kinezyterapii. Odnosząc się do zakwestionowanych w części kosztów logoterapii, należało zauważyć, iż wbrew stwierdzeniu apelacji, biegły logopeda w opinii uzupełniającej z dnia 12 lutego 2013 r.(k.301) uznał za konieczne by ćwiczenia mowy i procesów poznawczych odbywały się co najmniej dwa razy w tygodniu. Dlatego koszty tych zajęć, wynoszące 960 zł. miesięcznie, były zasadne. Nie budziło nadto zastrzeżeń, wobec rodzaju stwierdzonych u powódki schorzeń ograniczających funkcje ruchowe, zaliczenie do wydatków podlegających wyrównaniu w ramach renty, kosztów zakupu obuwia, jakkolwiek żaden z biegłych nie wypowiedział się w zakresie tego rodzaju potrzeb.

Sąd II instancji wskazał nadto okoliczności które przemawiały, mimo uwzględnienia zastrzeżeń pozwanego odnośnie ceny nabycia pewnych artykułów, za

podwyższeniem odszkodowania do wysokości 58.100 zł.

Dokonując korekty dotyczącej daty od której należało zasądzić odsetki od przyznanych powódce kwot z tytułu zadośćuczynienia i odszkodowania, Sąd Apelacyjny nie podzielił stanowiska pozwanego, iż o opóźnieniu w wypłacie powyższych świadczeń można było mówić dopiero od dnia wyrokowania. Strona pozwana otrzymała wezwanie do zapłaty dochodzonych kwot w dniu 24 maja 2010 r. Likwidacja szkody, chociażby przez zapłatę części świadczeń mogła nastąpić w terminie przewidzianym w art. 14 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych. Nie zachowanie tego terminu rodziło obowiązek zapłaty odsetek za opóźnienie. Podniesiony w apelacji argument, iż pełnomocnictwo na podstawie którego działał adwokat ustanowiony przez matkę powódki nie obejmowało umocowania do czynności przed pozwanym Towarzystwem (...), nie przemawiał za przyjęciem, iż zgłoszenie szkody nie było skuteczne. W ocenie Sądu Apelacyjnego, wystarczającym było umocowanie do występowania przed organami administracyjnymi.

Dodać też należy, iż w piśmie z dnia 18 października 2013 r. pełnomocnik powódki sprecyzował żądanie dotyczące odszkodowania a zasądzeniu podlegała kwota nie wykraczająca poza żadaną pozwem. Stąd odsetki należały się powódce od zasądzonej kwoty z tego tytułu również od dnia 25 czerwca 2010 r.

Strona powodowa ostatecznie wygrała spór w 77 %. W tej proporcji podlegały rozliczeniu koszty postępowania przed Sądem I instancji. Koszty zastępstwa procesowego wynosiły łącznie kwotę 10.817 zł. (7.217 zł. wynagrodzenie za postępowanie główne i 3.600 zł. wynagrodzenie za postępowanie zażaleniowe). Zasądzeniu na rzecz powódki podlegała kwota 8. 329 zł.

Koszty sądowe wyniosły łącznie kwotę 63.244,33 zł. (szczegółowe określenie tych kosztów zawierała apelacja pozwanego). Mając na względzie zakres w jakim pozwany przegrał proces, należało go obciążyć powyższymi kosztami w wysokości 48.698,13 zł. przy uwzględnieniu wpłaty dokonanej przez tę stronę w toku postępowania w wysokości 2.150 zł.

W postępowaniu odwoławczym apelacja powódki została uwzględniona w 62 %. Dlatego Sąd II instancji zasądził na rzecz powódki koszty zastępstwa procesowego w wysokości 4.464 zł. (art. 98 § 1 k. p. c. w zw. z art. 108 § 1 k. p. c. i art. 391 § 1 k. p. c.). a nadto nakazał ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 17.439,36 zł. z tytułu nie uiszczonych kosztów sądowych (odpowiednia część opłaty od apelacji).